

Naša nova povest.

Z novim letom bo začela v »Slov. gospodarju« izhajati povest »Skrivnostni studenec«. Snov te res zanimive, z dejanji bogato prepletene povesti je vzeta iz kmečkega življenja na vasi v pokojnem času. Naslikano je kmečko življenje z ljubeznijo, s krivnostnim umorom, z obsodbo po nedolžnem, s strastjo tihotapljenja itd. Eno dejanje podi drugega in zaradi tega bodo naši čenjenji naročniki in čitatelji komaj čakali prihodnje številke. Povest je privlačna od začetka do konca in bode zadovoljila vsakega, ki jo bo čital. Agitatorjem polagamo na srce, naj pri širjenju »Slovenskega gospodarja« nove naročnike opozorijo na novo povest, koje naslov že jamči, da je bo čitatelj vesel.

Pij XI. slovanskim zedinjenim cerkvam. V nedeljo, 13. novembra, pred praznikom sv. Jozafata, nadškofa v Polocku, velikega mučenika katoliške vere in vdanosti napram rimskemu papežu, je bil svečano blagoslovljen v Rimu zavod sv. Jozafata, ki je namenjen bogoslovcem slovanskih zedinjenih cerkva. Ob tej priliki se je zbralo v Rimu 7 slovanskih grško-katoliških škofov, med njimi dr. Njaradi, škof v Križevcih v naši državi. Svečano službo božjo, ki ji je prisostvoval kardinal Sincero, je opravil po grškem obredu škof Kocilovski iz Przemisla. Po cerkvenem opravi si je ogledal g. kardinal zavod, ki je novi dokaz velike skrbi in ljubezni papeža Pija XI. napram slovanskim zedinjenim cerkvam. V zavodu je sedaj 35 bogoslovcev, ki so prišli iz sredine zedinjenih katoliških slovanskih cerkva: hrvatske, ukrajinske, srbske in bolgarske. V nedeljo na dan blagoslovljive zavoda, ob pol sedmih popoldne je papež Pij XI. sprejel v avdijenci grško-katoliške škofove ter je v nagovoru na nje priporočal, naj delujejo za zedinjenje ločenih cerkva s katoliško v duhu ljubezni in strpljivosti napram ločenim bratom. Nujno je tudi potrebna molitev za zedinjenje in poučevanje vzhodnega cerkvenega vprašanja. Nato so bili s svojimi škofi na čelu sprejeti gojenci zavoda sv. Jozafata. V jako pristranih besedah jim je Sv. Oče priporočal, naj se pridno bavijo z učenjem, obenem pa naj rastejo v pobožnosti. Znanost dobiva svojo notranjo toplino in novo luč edino le, ako je združena s svetostjo srca in pobožnostjo duha. Z druge strani pa dobiva duhovniška svetost in pobožnost svoj sijaj od znanosti. Povodom bivanja v Rimu so imeli grško-katoliški škofje v Rimu svojo konferenco, ki je trajala od 16. do 17. novembra. Razpravljali so o važnih vprašanjih, kakor o katekizmu, bogoslužnih obrednikih, zakonskem

pravu ter o borbi zoper sovražnike ednosti vere in cerkve. Škofa v Križevcih g. dr. Njaradija je papež sprejel še v posebni avdijenci.

Zadnje cerkev zaprl. Tako delajo boljševiki v Rusiji. Mnogo, prav mnogo krajev je v Rusiji, ki so prej imeli ne samo eno cerkev, marveč po dve in tri in še več, sedaj pa nimajo nobene. Nekatere je druhal, nahujskana od boljševiških kolovodij, razrušila, druge pa so spremenjene v delavska shajališča, gledališča, ali pa se porablja za druge namene. V Mehiki postopajo framasoni in socialisti po vzoru Moskve. Z boljševiškim divjanjem proti veri in Cerkvi nameravajo osrečiti svojo deželo. Ako nekoliko prenehajo s krvavim preganjanjem Cerkev, pa nadaljujejo nekrvavo nasilje. Ker menijo, da brez duhovnikov in božjih hiš ni mogoče izvrševanje vere in bogoslužja, odstranjujejo duhovnike in zapirajo cerkve. V mehiškem delu Kalifornije je v mestu Tia Juana zvezna vlada dala za prejeti zadnje cerkev ter jo je pretvorila v poštno poslopje. Ta odlok je izdal zvezni predsednik Rodriguez. Zanimivo je, da je njegova sestra Catalina Rodriguez, ki je globoko verna in pobožna, največ gmotnih sredstev prispevala za popravilo Cerkev in za postavljenje novega lepega velikega oltarja. Ko je doznala za odlok svojega brata, da se mora cerkev zapreti, mu je poslala odločno protestno hrzjavko.

Zločini — plod brezboštva in verske mlačnosti. V Zedinjenih državah je nedavno imel v radiu predavanje gospod John Fitzgerald, sodnik najvišjega sodišča v New-Jorku. V svojem govoru je razpravljal o vzrokih vedno bolj naraščajočega zločinstva. Izjavil je naslednje: »S poudarkom bi rad izrazil svoje mnenje, da nobena človeška organizacija, ki dela brez božje pomoči, bodisi osnovna in srednja šola, bodisi visoka šola ali vseučilišče, ne more zatreči zdaj in v bodočnosti strašnega zločinstva. Prepričan sem, da ima moderno zločinstvo svoj vzrok v modernem brezboštvu. 80 odstotkov vseh zločinov v New-Jorku je starosti ispod 25 let. Nekatere izmed teh zločincev je zapeljalo do zločinov siromaštvo in brezposelnost, največji del vseh zločinov pa je pripisati brezboštvu kot vzroku.«

Pregnan iz Mehike. Ko se je poostрил v Mehiki spor med Cerkvijo in državno oblastjo, je moral nadškof Ruiz y Flores, papežev delegat v Mehiki, zapustiti državo. Vlada ga je izgnala, češ, da ni mehiški državljani. To seveda ni res. Svobodomislec, bodisi framasoni, bodisi radikalni socialisti, se malo brigajo za resnico. Orožje, ki se ga kaj radi poslužujejo, je laž. Tudi v slučaju papeževega delegata v Mehiki so debelo lagali. Nadškof Ruiz y Flores je bil rojen leta 1861 v Mehiki v škofiji Queretaro. Nedavno je bil v mestu Temascakingo slovesno, otvoren vodovod. Bilo je veliko udeležencev pri tej otvoritvi, le tisti, ki je omogočil gradnjo vodovoda, ni smel biti navzoč. To je nadškof Ruiz y Flores, ki ga je vlada izgnala kot »neljubega in nevarnega tujca« in ki sedaj živi v Zedinjenih državah. Nadškof je namreč bogato ded-

ščino, ki jo je prejel od svojega očeta, v iznosu 60.000 dolarjev, dal temu mestu za napravo vodovoda. Dal pa je temu mestu zato, ker je v njem preživel svoja detinska leta. Je torej nadškof Ruiz y Flores, mehiški rojak, ne pa tujec, kakor so o njem lažljivo raztrosili v svet framasoni, liberalci in socialisti. Obenem pa dokazuje delovanje tega nadškofa, da je mehiška duhovščina za ljudstvo veliko več storila, kakor so in bodo storili vsi framasoni, liberalci in socialisti!

Rudniška nesreča zahtevala 6 mrtvih.

Dne 29. novembra ob 9. uri dopoldne se je zgodila v rovu »Ojstro« v Hrastniku vsled eksplozije nesreča, ki je zahtevala šest mrtvih žrtev in tri ranjene. Bencinska lokomotiva za premikanje vozičkov je naenkrat s silnim pokom eksplodirala. Takoj je bil z bencinom politi premog v ognju, vnela se je celo obleka nekaterih delavcev in po rovu se je pričel valiti dim z dušičnim plinom. Strašna nesreča je bila sicer kratkotrajna, pa je zahtevala 6 smrtnih žrtev in 3 ranjene. Takoj poklicana pomoč je kljub naglici prispela prepozno na mesto nesreče in se je obujanje ponesrečenec v večšo zdravniško roko posrečilo le v treh slučajih, pri ostalih šestih pa je bil ves trud zaman. Pretresljiv je bil pogled na jokajoče žene, otroke in na sorodnike smrtno ponesrečenih rudarjev. Mrtvi so: 32 let stari France Skornšek iz Stare vasi, oče enega otroka; 47letni Martin Drnózg, oče dveh otrok, pristojen v Trbovlje; 35letni Ignac Jazbinšek, oče dveh otrok, doma iz Jurkloštra; 23letni Vinko Špajzer, samec, doma iz Hrastnika; 30letni samski Blaž Arhac iz Razborja pri Loki in 24letni Janko Babič, samec, doma iz Hrastnika. Posebno hudo je prizadet rudar Vincenc Špajzer starejši, ki je izgubil sina Vinka in zeta Skornškega.

Preiskava je dognala, da je vzrok nesreče zgolj slučaj. Krivda nesreče ne zadene nikogar. Vzrok ognja na motorju bo najbrž slučajen pojav električne iskre na površini užigalnega pokrova motorja. Ta iskra je vnela bencin na razplinjevalcu in potem še bencin v rezervoarju motorja. Take iskre na motorjih pa niso osamljen pojav. Oba motorvodja, ki sta zadnji čas imela opraviti z usodnim motorjem, sta povedala, da so se iskre pojavljale tudi že prej, toda k sreči vedno brez zlih posledic. Takí motorji na bencin so v hrastniških revirjih že od leta 1911, ki imajo vsak približno 12 konjskih sil.

V času nesreče se je nahajalo na bližnjem oddelku 22 ljudi. Ko so tekli ponesrečeni v smrtnem strahu po rovu, jim je nasproti udaril dim in plin, ki jih je pognal nazaj v drugo smer. Tam pa zopet ni bilo izhoda. Tudi tam je bilo polno dima in strašnega plina, ki ga je povzročalo nepopolno gorenje. Nesrečni rudarji so bili kakor v pasti. Vsi izhodi so jim bili zaprti. Razumljivo je, da se jih je morala polastiti razven strahu tudi zmeda, da niso prav

vedeli, kaj in kako. V tem pa je bilo dobrega zraka v tesnem rovu vedno manj, plina pa vedno več. Polagoma so se vsi nasrkali strašnega smrtnega plina, ki jih je popolnoma ugonobil. Vsi po vrsti so bili zastrupljeni s plinom, ki se tvori pri nepopolnem gorenju premoga, lesa itd. Pet ur so poskušali z umetnim dihanjem pfiklicati nesrečnejem življenje — vse je bilo zastonj.

Smrtno ponesrečene so položili na mrtvaški oder v peterih hišah v Hrastniku. Na stotine ljudi iz Hrastnika in od drugod je hodilo kropit žrtve, jih obsipavati s cvetjem in si ogledovati mesto strašne nesreče.

Pogreb vseh ponesrečencev se je vršil v četrtek dne 1. decembra na farno pokopališče na Dol pri Hrastniku ob ogromni udeležbi rudarjev in tudi drugih iz vseh slojev.

Smrtnim žrtvam svetila večna luč, preostalim sirotam sožalje!

*

Delavska vzajemnost.

Z dnem 30. novembra ima biti v rudniku Huda jama pri Laškem odpuščenih okrog 120 rudarjev. To je izredno hud udarec za vse odpuščene, ker v sedanjih krizi ne morejo drugje dobiti zaposlitve. Kako se je pri redukciji postopalo, kaže dejstvo, da so odpuščeni tudi taki, ki imajo za seboj 10 do 20 let službe in so med težkim delom v jami pustili svoja mlada leta in svoje moči. Plačali so tudi ogromne prispevke v bratovsko skladnico za pokojnino, sedaj pa, ko so predčasno odpuščeni, ne dobijo nič. Nimamo nič proti temu, da se odpustijo posestniki, ki imajo večja posestva in torej doma dovolj dela in kruha za preživljanje sebe in družine. Nepravilno pa se nam zdi, da se odpuščajo tudi taki, ki so po večletnem trdem delu in varčevanju prišli do tega, da so si kupili kakšno opuščeno zidnico ali hišico s toliko zemlje, da prederijo kozo ali za silo kakšno kravico. Vsakdo, kdor pozna razmere v našem okraju, ve, da se na takem posestvu ali kakor pravimo kočariji ne more preživiti niti eden človek, še manj pa družina. S tem se tudi ubija pri ljudeh smisel za varčevanje, ako mu je njegovo borno stanovanje vzrok, da je odpuščen iz službe. Da pa hudojamski rudarji niso ljudje, katere bi se lahko imenovalo kakšne boljše vike, kaže sestanek rudarjev v nedeljo dne 30. nov., ko so sklenili, da so pripravljeni vsi tisti, ki so še ostali v službi, to jih je okrog 400, delati namesto 6 dni samo 5 dni v tednu, tako da bi tudi tisti, ki so bili odpuščeni, mogli delati še naprej istotako po 5 dni v tednu. Svetovali bi vsem tistim, ki imajo še kolikor toliko primerne dohodke, da napravijo po vzgledu hudojamskih rudarjev in bi bilo na svetu veliko manj krize in revščine.

Pravoslavna cerkev v Mariboru se bo zidala, kakor napovedujejo, prihodnjo spomlad. O prostoru, ki so si ga nekateri za to izbrali, ne bo odveč nekaj besed. Ta prostor bi naj bil Jugoslovanski trg. Kar se tega tiče, je splošna sodba v Mariboru, da je ta prostor za zidavo cerkve popolnoma neprikladen. Stari Maribor, ki je bil v določitvi prostorov, ki naj ostarajo nezazidani, jako ozkosrčen in štedljiv, je ta prostor določil kot tak, da se na njem ne sme postaviti nobena zgradba. K večjemu bi tamkaj smel stati kakšen spomenik. Ko je Maribor po prevratu prišel v slovenske roke, so pristojni činitelji glede na Jugoslovanski trg bili istega mnenja kakor njihovi predniki. Istega mnenja je tudi prebivalstvo mesta. Ako bi se priredilo o tem ljudsko glasovanje — pa javno razglašeno, ne pa takšno, za katero nihče ni znal — bi niti eden odstotek meščanov ne bil zato, da se na tem prostoru postavi kakšna zgradba. Saj je v Mariboru najti več prostorov, ki bi bili prikladni za pravoslavno cerkev. Še eno je, kar je proti temu, da bi se na navedenem prostoru zgradila pravoslavna cerkev, in to je prevelika bližina katoliške cerkve. V Beogradu so katoličani kupili prav lep prostor za zidavo velike katoliške cerkve. Pravoslavna občina sv. Marka pa se je proti temu pritožila z utemeljitvijo, da bi nameravana katoliška cerkev bila preblizu pravoslavni. Oblast je tej pritožbi ugodila in katoliška cerkev ni smela biti postavljena na zaželenem prostoru, marveč se bo zidala na drugem, dokaj zapuščenem kraju. In vendar ni bil dotičen kraj, kjer so katoličani v Beogradu hoteli si postaviti svojo cerkev, izdaleka tako blizu pravoslavni cerkvi sv. Marka, kakor je v Mariboru Jugoslovanski trg blizu frančiškanske cerkve.

Jetnišnica mariborskega okrožnega sodišča je odposlala 93 jetnikov na dopust do dne 1. marca 1933, potem pa se morajo zopet prijaviti na odsluženje kazni.

Roparski napad. Ob petih popoldne se je vračal iz Maribora proti domu v Nebovo pri Št. Petru nižje Maribora tamošnji ugledni posestnik in cerkveni ključar Cvikl. Vozil je v mesto jabolka za Pavliniča. Na vozu je bil poleg Cvikla še Pavliničev hlapec in zadaj na kripi še en moški. Pod Meljskim hribom na cesti je napadlo Cvikla pet hrvaško govorečih mož, ki so grabili za konja in zahtevali denar. Vpitja na pomoč se je konj tako vstrašil, da je nezadržljivo zbežal v galopu do Lorberja. Lopovi so v naglici potegnili z voza zadaj sedečega moškega in ga hoteli izropati, pa ni bilo pri njem cvenka. Da ni bil izropan v mraku v neposredni bližini mesta Cvikl, se ima zahvaliti le samo splašenju konja.

Splav je obtičal v soboto 3. decembra na nasipini pri Št. Petru pri Mariboru. Šest splavarjev je imelo dovolj posla v soboto popoldne in v celo nedeljo, ker so morali splav bosonogi razdreti na

sredini Drave in ga nanovo zložiti ter zvezati.

Splašen vol je pogazil 17letnega posestniškega sina Ferdinanda Kozjeka iz Brezna ob Dravi. Nnesrečneža so prepeljali v mariborsko bolnico, kjer je pa umrl dne 4. decembra.

Zvest in hvaležen čitatelj »Slov. gospodarja«. Bivši pastir V. W. in sedaj ugleden posestnik v Prevaljah nam ob obnovitvi naročnine s ponosom piše: »Omenjam obenem, da sem izmed najstarejših in redkih čitateljev »Slovenskega gospodarja«. Od leta 1874 do 1877 sem služil za pastirja pri A. F. v Gornji Voličini pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Jaz edini v familiji sem prečital vso vsebino vsake številke. Posebno sem rad čital o poteku rusko-turške vojne.« — Naši mladini v posnemo!

Zaslužena obsedba opasnega vlomilca. Karl Pristovnik iz Planice je že bil desetkrat predkaznovan radi tatvin in vlomov. Oktobra lanskega leta je odsedel petletno ječo in dveletno prisilno delavnico. Komaj pa je bil na prostem, se je že lotil zločinskega posla. V mraku dne 4. marca t. l. se je lotil župnišča pri Sv. Martinu na Pohorju in zahteval od tedajnega tamošnjega župnika Sinka pri oknu denar. Prestrašeni gospod mu je vrgel skozi okno nekaj nad 100 Din, pa je zloba odal na župnika več strelov, od katerih je eden gospoda oprasnil ob sencu. V dobi od novembra do marca si je privoščil tri velike vlome in sicer dva v eni noči v Poljčanah, ko je oplenil gostilni Mahorič in Bauman. Izropal je trgovino Ernesta Zamola na Zg. Polskavi in okradel posestnico Marijo Ferk in njenega hlapca. Mariborski senat je obsodil Pristovnika dne 3. decembra na 20 let robije. Lopov je pri obravnavi priznal omenjene zločine, le napad na župnišče je tajil, dasi mu je ta krivda jasno dokazana.

Krvav pretep. V Hočah v Pristernikovi krčmi so se spoprijeli fantje z lovskim paznikom. 24letni delavec Ivan Holcer iz Skok je obležal na mestu pretepa z razparanim trebuhom, delavcu Francu Kirbiš iz Skok so razmesarili desno nogo.

Za uboj 4 leta ječe. Dne 26. septembra je udaril posestniški sin Ivan Klemenčič iz Vukovja ob priliki kožuhanja pri posestniku Polanarju Marijo Čep s kolom po glavi in ji strl lobanjo. Udarjena je nekaj dni za tem umrla. Ubijalca je obsodil dne 2. decembra mariborski senat na 4 leta in 2 meseca strogega zapora in na 4000 Din odškodnine.

Izdaten vlom v trgovino. Neznani vlomilci so obiskali v noči trgovino g. Drea pri Sv. Trojici v Slov. goricah in so odnesli manufakturnega blaga za 65.000 Din. Ukradeno blago pa so našli drugi dan v listnjaku, kamor so ga bili uzmoviči zakopali v vsej naglici.

Strašna smrt otroka vsled opeklín. Pri Vedlinovih na Ptujski gori je pustila gospodinja pri zakurjeni železni peči štiriletno hčerkico z drugo deco in šla po opravlilih v kuhinjo. Otrok se je preveč približal žareči peči, oblekca se mu je vnela. Ko je priskočila mati na krik na pomoč, je bila hčerkica že vsa v plamenih in je drugi dan za tem

„Slov. Gospodar“ stane:

celoletno 32 Din,

polletno 16 Din,

četrtletno 9 Din.